

# ЛІТАРАТУРА і МАСТАЦТВА

ОРГАН МІНІСТЭРСТВА КУЛЬТУРЫ І ПРАЦЛЕННЯ СІОУЗА СОВЕЦКІХ ПІСЬМЕНІКАЎ БССР

№ 23 (934)

Субота, 6 чэрвеня 1953 года

Цана 50 кап.

## Ажывіць крытычную думку

Літаратурнай крытыцы, як аднаму з найбольш баявых жанраў літаратуры, павінна аддавацца самая вялікая ўвага. І там, дзе гэты жанр заняпад, наглядзецца застоў творчай думкі, адсутнічае пастаўка жывых праблем літаратурнай творчасці.

У гэтым пераконнае чытача знаёмства з матэрыяламі рэспубліканскіх літаратурна-мастацкіх часопісаў за 1952—1953 год. Чым жыві і якія пытанні вырашаны за гэты час у сваіх артыкулах крытыкі?

Прыцягваюць увагу цікавыя артыкулы Д. Паўлюкі «Аб майстэрстве паэтычнага перакладу» і М. Клімковіча «Рэдагаванне першай кнігі пісьменніка» («Савецкая Отчизна» № 1, 2 за 1952 год), П. Пестрака «У барацьбе за свой творчы праца» і Б. Бур'яна «Паэт і яго герой» («Беларусь» № 2, 6 за 1952 год). Але артыкулаў, у якіх былі на канкрэтны аналізе твораў пісьменніка крытык узнімаўся да аб'ектаў з'яў, вельмі і вельмі мала. Абсалютная большасць надрукаваных матэрыялаў — гэта рэцэнзіі, у якіх пераважае змест. На такіх рэцэнзіях надвычай цяжка атрымаць узровень аб майстэрстве пісьменніка, аб яго ўменні ствараць поўнакрэпленыя запамінальныя вобразы. Аўтары падобных рэцэнзіяў нават і не ставяць перад сабой задачу працачыць за развіццём сюжэта, вобраза, паказваць, наколькі тыповыя характары створаны пісьменнікам. У выніку гэтыя рэцэнзіі па сваёй будове і фактуры вельмі падобныя адна на другую. Яны не прыцягваюць увагі чытача ні пастаўкай пытання, ні арыгінальнасцю назіранняў і сцверджанняў.

Калі чытаеш матэрыялы аддзелаў крытыкі і бібліяграфіі, кідаецца ў вочы жанравая аднастайнасць друкуемых артыкулаў. Асабліва гэта аднастайнасць аб'ектна на працы аддзела крытыкі і бібліяграфіі часопіса «Полымя» — адзінага спецыяльнага літаратурна-мастацкага часопіса, які павінен на сваіх старонках узнімаць найбольш актуальныя творчыя пытанні, весті шырокую размову аб літаратурным майстэрстве. З нумара ў нумар часопіс абавязвае даваць выступленні майстроў слова — паэтаў, празаікаў, драматургаў, крытыкаў — па самых разнастайных пытаннях пісьменніцкай работы. І, як ні дзіўна, у дванадцці нумарах мінулага года і чатырох нумарах 1953 года часопіс «Полымя» не надрукаваў ніводнага цікавага праблемнага артыкула, прысвечанага пытанням майстэрства. Гэта тым больш недаравальна, што за апошні час у рэспубліцы вышла ніяка новых твораў, на разглядзе якіх можна было б вырашыць і праблему тыповага, і пагаварыць аб уменні будаваць сюжэт, ствараць характары герояў, а таксама вырашыць многія іншыя насупраць пытання жывога літаратурнага працэса.

Недахопы, якія ёсць у працы аддзела крытыкі і бібліяграфіі часопіса «Полымя», уласцівы і іншым выданням Саюза савецкіх пісьменнікаў БССР. І таму аб гэтых недахопах негэта таварыч ізалявана ад усёй работы беларускіх крытыкаў, якія яшчэ вельмі слаба ўдзяляюць увагу ў распрацоўцы навін праблем літаратуры. Пасіўнасць многіх крытыкаў тлумачыцца і тым, што на працягу доўгага часу адсутнічае сапраўдны творчы абстаноўка ў працы камісіі па крытыцы. Многія старэйшыя крытыкі (Я. Шахароўскі, В. Барысенка, К. Кучар і іншыя) увольне не выступаюць з артыкуламі, у якіх вырашаліся б вострыя, актуальныя літаратурныя праблемы. З боку камісіі па крытыцы адчуваецца пэўны настрой неўмяшання ў жывы літаратурны працэс. Аб гэтым пераконна сведчыць яе работа. Дастаткова сказаць, што ў мінулым годзе камісія збіралася рэдка і збіралася толькі для абмеркавання зборнікаў крытычных артыкулаў, напісаных па беларускай літаратуры і працы М. Дабрыніна «Беларуская літаратура. Старажытны перыяд» і г. д. Большасць памянёных работ — гэтыя работы не новыя, яны ў свой час публікаваліся і вядомы чытачам. За 1952 год камісія не абмеркавала ніводнага праблем-

нага пытання, звязанага з майстэрствам пісьменніцкай работы. У дзейнасці камісіі панавалі прынцыпы стыхійнасці: прамаўне аўтар сваю работу — не абмяркоўваючы, няма прапаў — няма і абмеркаванні.

Не на многа лепш працавала камісія па крытыцы і ў гэтым годзе. Праўда, колькасць яе паседжанняў павялічылася, але зноў за лік абмеркавання работ, прысвечаных пытанням гісторыі беларускай літаратуры. Толькі адно паседжанне было адведзена абмеркаванню даклада Ул. Івфёда «Праблема канфікта ў савецкай драматургіі». Праблема надвычай важная. Але да яе абмеркавання падыйшлі фармальна. Многія крытыкі напярэдне з дакладам не былі знаёмыя і таму не маглі выступаць з разгорнутым аналізам змержанай праблемы. Выступаючыя ў спрэчках абмяняліся толькі некаторымі прыватнымі заўвагамі. Важная праблема так і не выкакала дэлавой сур'ёзнай размовы, якая магла б адбыцца, калі б паседжанне камісіі было надрукавана, калі б крытыкі былі напярэдне знаёмыя з тэкстам даклада.

Камісія па крытыцы не стала яшчэ тым арганізацыйным цэнтрам, дзе б вырашаліся навінныя пытанні літаратурнага жыцця. Пляны яе работы патрабуюць карэнага палення. Камісія не павінна чакаць, пакуль той ці іншы крытык узнімае актуальную праблему. Яна абавязана актыўна ўмевацца ў літаратурнае жыццё і ставіць на абмеркаванне найбольш важныя і неабходныя пытанні творчасці. Трэба шырай практыкаваць творчыя дыскусіі, якія дапамогуць вырашэнню многіх літаратурных праблем.

Большую ўвагу праце крытыкаў павінна аддаваць і кіраўніцтва Саюза савецкіх пісьменнікаў БССР. Практыка апошніх год паказала, што пытанні крытыкі ў Саюзе пісьменнікаў займаюць слаба, пераважаю на нарадах ці пленумах. І ўжо зусім забыта такая форма работы, як творчая саравадка крытыка на камісіі па крытыцы ці на прэзідыуме. У літаратурным жыцці рэспублікі не было яшчэ вынадуку, каб тое ці іншае цікавае праблемае выступленне крытыка з'явілася прычынай шырокага абмеркавання сярод усёй пісьменніцкай грамадчасці.

У праце творчых секцый устанавілася традыцыя — абмяркоўваць толькі творы буйнага памеру: паэмы, раманы, манатрагі. І зусім неправамерна забыты творы малых форм. У друку кожны месяц з'яўляецца ніякая рацэнзія. Ёсць сярод іх і цікавыя. Але пераважаюць большасць рацэнзіяў — трафарэтныя, шэрыя. Далей пераліку тэматыкі аўтара і некалькіх заўваг па мове твораў многі рэцэнзенты не ідуць. А чаму б на паседжанні камісіі па крытыцы ці на агульным сходзе пісьменнікаў не ставіць пытанне аб якасці друкуемых рацэнзіяў? Гэта неабходна зрабіць для таго, каб узняць майстэрства рэцэнзентаў, падтрымаць іх у дачыненні да іх падрыхтоўкі крытыцы ўсю тую аднастайнасць і шэрыя, якая даволі часта наглядзецца ў многіх надрукаваных рацэнзіях.

Ад крытыка, у роўнай ступені, як і паэта, драматурга ці празаіка, неабходна патрабаваць добрай якасці яго твораў. Трэба дамагацца, каб крытычныя артыкулы, манатрагі і рэцэнзіі пісаліся мовама мастацкіх твораў, былі дыкавымі не толькі па зместу, але і па форме. Вельмі прыкра чытаць, калі крытык вучыць літаратурнаму майстэрству пісьменніка, а сам ніякай мовы, няграбна будзе сказаць: калі крытык раіць аўтару бліжэй знаёмства з жыццём, а сам не прыводзіць у падвержанне сваіх довадаў прыкладаў з жыцця.

Літаратурная крытыка абавязана быць у авангардзе жывога літаратурнага працэса. Яна павінна смела накіроўваць творчы пошукі пісьменнікаў, змагацца за высокую майстэрства літаратуры, за савецкую класіку. У сваю чаргу, жонкі крытыкі павінны дамагацца высокага прадэсійнага майстэрства і ў сваёй праце без гэтага немагчымы далейшы рост крытыкі.

## Будаўніцтва паліграфічнага камбіната ў Мінску

У Мінску пачалося будаўніцтва паліграфічнага камбіната. Ён узводзіцца на Камароўскай плошчы, якая ў блыжышчы 2—3 гады будзе значна расшыраена, азеленяна і ператворыцца ў найпрыгажэйшую плошчу сталіцы рэспублікі.

У сучасны момант на будаўнічай пляцоўцы вядуцца земляныя работы, пачалася закладка фундаменту вытворчага корпуса, хутка пачнецца кладка сцен. Даўжыня будынка вытворчага корпуса — 348 метраў, а яго вытворчая плошча — 21 трыццаць квадратных метраў.

На збудаванне камбіната выдзелена 60 мільянаў рублёў. Будаўніцтва яго вядзе трэст «Белтрактрабуд».

Галоўны фасад камбіната, які выйдзе на Камароўскую плошчу па праспекту імя Сталіна, будзе аформлены мастацкай лепкай. Цэнтр чатырохпавярховага будынка ўвечываецца высотнай вежай. Перад будынкам размясціцца зялёны масіў шмат-

гадовых дрэў і кустарнікаў. Пры камбінате будуюць пабудаваны клуб, сталовае, дзіцячы сад і яслі, майстэрні бытавога абслугоўвання.

Побач з вытворчым корпусам для рабочых і інжынера-тэхнічных работнікаў камбінат узводзіцца чатыры шматпавярховыя жылыя дамы агульнай плошчай каля 18 тысяч квадратных метраў. На іх будаўніцтва асінгавана 19 мільянаў рублёў. Паліграфісты атрымаюць больш 240 добраўпарадкаваных кватэр.

Мінскі паліграфічны камбінат — адно з буйнейшых паліграфічных прадпрыемстваў краіны, якія аснашчаюцца самай перадавой тэхнікай. Ён будзе даваць штогод да 750 мільянаў лістоў адбіткаў высокага друку, у тым ліку значную частку шматфарбавата друку.

Камбінат уступіць у строй у 1955 годзе (БЕЛТА).

## Калектыў тэатра імя М. Занькавецкай у Мінску



Шчыра сустралі міланца калектыў Львоўскага дзяржаўнага ардэна Працоўнага Чыронага Сцяга украінскага драматычнага тэатра імя М. Занькавецкай.

На вакзале сабраліся дзеячы мастацтва сталіцы, работнікі Міністэрства культуры БССР, прадстаўнікі Мінскага гарадскога Савета, пісьнеры.

Гасцей гарача віталі намеснік міністра культуры П. Лютавіч, народны артыст БССР Ул. Уладзіміркі, загадчык аддзела культуры Мінскага гарвыканкома А. Бандарэнка.

З адказам на прывітанні выступіў народны артыст СССР, лаўрэат Сталінскай прэміі Б. Раманічкі, які падзякаваў прысутных за гасцінны прыём.

Учора ўвечары ў Мінскім акруговым Доме афіцэраў быў паказаны першы спектакль тэатра «Гібель эскадры» па п'есе А. Карнеўска.

Спектакль тэатра будзе паказвацца таксама і на сцэне Дзяржаўнага Рускага драматычнага тэатра БССР.

На здымку: група творчых работнікаў Львоўскага украінскага драматычнага тэатра імя М. Занькавецкай на мінскім вакзале.

Фота І. Салавейчыка.

## Утульня, прыгожа

З кожным годам паліпаюцца густыя савецкія людзей, павышаюцца патрабаванні, якія яны прадаўляюць да будаўніцтва і архітэктараў.

Савецкі чалавек хоча мець не толькі ўтульню, але і прыгожую кватэру.

Факты паказваюць, што калі яшчэ аддзела тэатраў, магазінаў, кіно і іншых грамадскіх будынкаў архітэктарамі і будаўнікамі праводзіцца старанна, дык жылыя памешканні, дзе працоўныя праводзяць большую частку свайго часу, аддзелаўца ў большасці дрэнныя. Архітэктары і будаўнікі вельмі мала звяртаюць увагі на ўнутраную частку жылота дома. А яна павінна быць асабліва добра вырашана ў адносінах прасторы і добрага абсталявання. Калі наўдала аддзелаўца пакоў можна выправіць, а дрэннае абсталяванне заманіць, дык наўдалае размяшчэнне пакоў, або наўдалае прапарціў змяніць ужо нешта. Гэтыя загані, на жаль, ёсць і ў асобных праектах.

Так, напрыклад, серыя тыповых праектаў, якія распрацавана майстарыні Беларускага (архітэктар І. Елісееў), мае значныя недахопы: вузкія дзеверы ў радзях і вузкіх секцыях, няўдалае асветленне кухань, неапатчымае рацыянальна скарачаць усе памешканне.

У жылым доме Беларускага на вуліцы Леніна (аўтар — архітэктар Н. Дзядоў) на трох паверхах будуюцца кватэры, якія складаюцца з аднаго пакоя, кухні і санітарнага вузла. Для невялікай самі такой кватэры зусім зручна. Але пакой запарэставаны вельмі няўдала: пры шырыні ў 2,50 м ён мае глыбіню ў 8,92 м, утвараючы такім чынам калідор, які асветлены параўнальна невялікім (127×178 см) акном. Легка можна сабе ўявіць, наколькі такая паляроўка няўдала навогул і асабліва для расстаноўкі мэблі. Гэтакса вырашэнне кватэры прыня-

та ў жылым доме, які прызначаны для рассялення работнікаў буйнейшага ў Беларусі праектнага інстытута.

Вольны удалы праект архітэктара прафесара М. Баршча. Ён прымяніў на Круглай плошчы спосаб, які дае магчымасць пашырыць жылую плошчу галоўнага пакоя на лік параднага прыдняга пакоя і выкарыстаць частку кухні пад сталовую.

І калі архітэктары ўсё-ж робяць некалькія спробы ўдасканаліць кватэры пяхона рацыянальнай планіроўкі, дык будаўнікі, на жаль, яшчэ рэдка дамагаюцца палепшэння якасці аддзелаўчных работ.

Тыпкоўка, афарбоўка, колер шпалер, сталярныя вырабы, якія звязаны з мастацкім аздабленнем інтэр'ера — усё яшчэ не належнай якасці. Сцены, афарбаваныя ў светлыя тоны або акцэнтаваны светлымі шпалерамі, зракава пашыраюць прастор пакоя, і наадварот — пакой з цёмнымі сценамі здаецца нам больш цесным. Таму ў большасці выпадкаў сцены афарбоўваюцца ў светлыя колеры. Але, ужываючы суюху тыпкоўку, будаўнікі пачалі аклейваць сцены шпалерамі. Гэтая аклейка робіцца без уліку прызначэння і памеру пакояў, а выходзячы з наяўнасці шпалер. Светлыя-жа шпалеры вельмі мала ў выніку многія пакоі, вокны якіх вылазюць на поўнач, аклены шпалерамі цёмнага тонаў, што зракава змяняе памешканне, а таксама нібы «халадзіць» яго. Так былі аклены пакоі ў радзе кватэр па праспекту імя Сталіна ў дамах №№ 32, 36, 38, у жылым доме Савета прафсаюзаў і многіх іншых.

Зусім няправільна аздабляюцца сучасныя памешканні, дзе архітэктары аб'ядноўваюць жылы пакой з працарным нярэдным пакоем. Аклейку іх шпалерамі рознага афарбоўвак і малюнкаў, будаўнікі вядуць на нішто працу праектавальшчыка. Практыка будаўніцтва Масквы і іншых

гарадоў Саюза паказала, што пры ўмелым выкарыстанні таннах і шырокараспаўсюджаных матэрыялаў можна дамагчыся высокага архітэктурна-мастацкага эфекту.

Напрыклад, у апошні час шырокае ўжыванне знайшло так званое «будаванне» абсталяванне, якое з'яўляецца састановай часткай кватэры. Убудаваныя ў сцены шафы ў спальнях, кухнях і калідорах не толькі зручныя, але і павінны служыць упрыгожаннем кватэры. Аднак ва ўмовах Мінска гэта не стала яшчэ абавязковым элементом жылота дома, бо такое абсталяванне вырабляецца абы як, а нізкацэнавых матэрыялаў, безгустоўна і толькі псуе выгляд кватэры.

На вельмі нізкім узроўні знаходзіцца якасць і іншых работ у жылых дамах, а-а чаго кухонныя ачагі, напрыклад, вельмі хутка псуюцца, у прыборах адцяплення і вадаправода з'яўляюцца цечы, абладочныя паліткі ў санвузлах адвалюваюцца, а вокны і дзверы рассяховаюцца.

Вялікія і разнастайныя патрабаванні прадаўляюцца да аддзелаўчных работ. Найшмат будаўнікам неабходна звярнуць асаблівую ўвагу на якасць матэрыялаў, ад якіх многае залежыць. Трэба дамагацца павышэння якасці вапны, пяску, гіпсу, пафарбаваных матэрыялаў, глазураных цэмент, скабінных вырабаў, пнях прыбораў, электраарматуры і шпалер.

Зніжчэнне загані ў кватэрным будаўніцтве можна будзе толькі пры ўмове, калі архітэктары і інжынеры значна павысяць патрабаванні да прыёмы выкананых работ у адпаведнасці з тэхнічнымі ўмовамі.

А. АКУЛІЧ-КАЗАРЫН, архітэктар.

## Канцэрт юных



Вялікім справаздачным канцэртам вучняў закончыла навучальны год Мінская музычная школа імя Л. П. Александроўскай. Юныя піяністы, скрыпачы, цымбалісты, дамысты, зводны хор, інструментальны ансамбль прынялі ўдзел у гэтым спецасабальным фестывалі дзяцей.

Канцэрт паказаў добрую падрыхтоўку вучняў і наяўнасць сярод іх талентаўных выканаўцаў. Асабліва паспеху дасягнула вучаніца 3-га класа Ачасова Ніна, якая выканала 8 цюлаў на тэмы Паганіні, і самыя малады выканаўца — вучань першага класа Віктар Костыраў, які сыграў на баяне «Польку-Янку» ў Маскоўскіх вальс.

На здымку: выступленне хора вучняў школы. Фота І. Салавейчыка.

## Трэцяя старонка.

А. Макаёнак. — Выбачайце, калі ласка.

## Чацвертая старонка.

С. Свірыдаў. — Законнае пытанне.  
Д. Лукас. — Авалядоць музычнымі ведамі.  
Па старонках абласных газет.

З ЗАМЕЖНАЙ ПОШТЫ. І. Барысаў. — Судзіць культуру: А. Владзіміраў. — «Жакерыя» на парыжскай сцэне.

## Да 125-годдзя з дня нараджэння вялікага рускага пісьменніка Л. Н. Талстога

У верасні гэтага года спяўніцца 125 год з дня нараджэння вялікага рускага пісьменніка Льва Нікалаевіча Талстога. Саюз савецкіх пісьменнікаў СССР утварыў камісію па правядзенню знамянальнай даты. У састаў камісіі увайшлі буйнейшыя пісьменнікі, вучоныя, літаратуразнаўцы, крытыкі.

1 чэрвеня адбылося першае паседжанне камісіі пад старшынствам К. А. Федзіна. Зацверджана план падрыхтоўкі да 125-годдзя з дня нараджэння Л. Н. Талстога. Былі заслушаны павадамленні прадстаўнікоў розных арганізацый.

У Акадэміі навук адбудзецца двухдзённая сесія, прысвечаная вялікаму рускаму пісьменніку. Намечана правесці паседжанні вучоных камісій Інстытута савецкай літаратуры імя А. М. Горкага ў Маскве і Інстытута рускай літаратуры (Пушкінскі дом) у Ленінградзе. Выдавецтва Акадэміі выпускае юбілейны зборнік артыкулаў аб Л. Н. Талстым. Арганізуюцца перасоныя выстаўкі, якія асветляюць жыццё і творчасць гена рускай і савецкай літаратуры.

Дзяржаўнае выдавецтва мастацкай літаратуры намаче выпусціць у юбілейны год у агульнай складанасці каля 5 мільянаў экзэмпляраў кнігі Л. Н. Талстога. Маркучы завяршыць 14-томны збор яго твораў. Выйдзе мастацкі ілюстраваны выданні рамана «Анна Карэніна», апавесці «Казакі». Вялікімі тыражамі выдаюцца асобныя творы пісьменніка.

(ТАСС).

## У вачэрнім універсітэце марксізма-ленінізма

Група творчых работнікаў мастацтва і літаратуры паспяхова займаецца ў вачэрнім універсітэце марксізма-ленінізма.

Навучальны год ва ўніверсітэце закончыўся. На першым курсе на экзаменах па гісторыі Комуністычнай партыі Савецкага Саюза пісьменнікі паказалі глыбокія веды. Асабліва зместнымі былі адказы Якія Брыля, Выдатную ацэнку таксама атрымалі пісьменнікі А. Валевіч, І. Грамовіч, Т. Хаджэвіч, Р. Няхай, Д. Кавалёў, В. Зуб, народны артыст БССР Р. Шчыра.

На другім курсе слухачы здавалі экзамены па філасофіі — дыялектыцы і гісторыі матэрыялізму. Здалі на «выдатна» М. Танк, А. Есакоў, народны артыст БССР Л. Рахленка, заслужаны артыст БССР С. Брыля, артысты З. Браварская, А. Шах-Парон.

Паспяхова закончылі трохгадовы курс давування ва ўніверсітэце кампазітары — заслужаны дзеячы мастацтва Я. Цікоці і Ул. Алоўнікаў.

## Новы горкаўскі спектакль

Тэатр імя Якуба Коласа ажыццявіў пастаўку п'есы М. Горкага «Васа Жэлезнова» (рэжысёр М. Мішкевіч, мастак Е. Нікалаў).

У ролі Васі выступаюць артысты Н. Глебавіч і М. Сенко.

«Васа Жэлезнова» — пяты горкаўскі спектакль тэатра імя Якуба Коласа. (Наш кар.)

## Семинар мастацкіх кіраўнікоў самадзейнасці

Брэсцкі абласны Дом народнай творчасці правёў дзевяцідзённы семінар па павышэнню кваліфікацыі мастацкіх кіраўнікоў раённых Дамоў культуры, калектываў самадзейнасці сельскіх Дамоў культуры і хат-чыталень.

У праграме семінара былі лекцыі па тэарэтычных пытаннях мастацтва: «Сістэма Станіслаўскага і самадзейна тэатр», «Культура мовы», «Майстэрства мастацкага чытанья» і інш. Вялікая ўвага была адана практычным заняткам па масавых танцах, песнях савецкіх кампазітараў, па чытанню вершаў.

Удзельнікі семінара праслухалі лекцыю-канцэрт «Жыццё і творчасць П. Чыкоўскага». (Наш кар.)

## КОРАТКА

Павялічыўся попит на кнігу ў Старобінскім раёне. Кніжны магазін за апошні час прадаў рознай літаратуры на суму каля 30 тысяч рублёў. З гэтага ліку твораў беларускіх пісьменнікаў прададзена больш чым на 20 тысяч рублёў.

Для выхавання Косаўскага дзіцячага дома кожны тыдзень наладжваецца дэманстрацыя кінакарці. З цікавасцю дзеці пратэледаў кінафільмы «Насустрач жніццо», «У іх ёсць радзіма», «Максіма» і інш.

Агітбрыгада пры Старобінскім Доме культуры сістэматычна абслугоўвае калгаснікаў. У час веснавых палавых работ яна пабывала ў сельсаветах «Комунар», «Завыце Ільча», «Перадзвіжы» і іншых. Калгаснікам паказана п'еса Ул. Краўчанкі «Шыла машку не схаваец».

# Творчая дружба

(Да гастролей Львоўскага украінскага драматычнага тэатра імя М. К. Занькавецкай у Мінску)

За апошнія гады наш тэатр набываў у Маскве, Рызе, Ленінградзе, Горкім, Кіеве, і ўсюды мы адчувалі творчую сувязь паміж савецкімі брацкімі народамі. Гэтага сувязь з кожным годам расце і ўмацоўваецца.

З влікім поспехам на Украіне праішоў фільм «Паўлінка», зроблены па аднайменнай п'есе Які Купалы. У многіх тэатрах ставілася п'еса А. Маўзона «Канстанцін Заслоў». Сярод п'ес савецкіх драматургаў у тэатры імя М. Занькавецкай заслужаным поспехам карыстаецца п'еса К. Крапівы «Навоц жаваранкі», якая знайшла далымі прыём у гледача.

Працягваючы ўдзячнаць свой рэпертуар лепшымі п'есамі брацкіх народаў, наш тэатр у гэтым годзе зноў прыняўся да творчасці К. Крапівы, паставіўшы яго камедыю «Хто смеяцца апошні».

Цяжка знайсці на Украіне гурток мастацкай самадзейнасці, дзе не было-б беларускіх народных танцаў «Бульбы», «Дявоніхі», «Крыжачка», дзе-б не пеліся беларускія народныя песні і частушкі. Незвычайнай папулярнасцю карыстаецца беларуская засольная песня «Бываіце дзядзюшкі».

Усё гэта гаворыць аб влікім любіва брацкага украінскага народа да беларускага народа, да яго літаратуры і мастацтва.

З влікім хваляваннем чакалі мы першай сустрэчы з працоўнымі сталіцай Савецкай Беларусі. І вось наш тэатр у Мінску. Мы асабліва заклапочаны тым, каб майстэрства нашага калектыва задаволіла патрабаваньня беларускага гледача.

У 1922 г., у дзень 40-гадовага юбілея творчай дзейнасці М. К. Занькавецкай, першай народнай артысткі УССР, нашаму тэатру было прысвечана яе імя.

«Тэатр павінен стаць народным, тэатр павінен служыць працоўнаму народу», — гэта быў не толькі дэвіз, але і сэнс усёй яго дзейнасці. Гэта-ж паслужыла творчай платформай у рабоце маладога калектыва, які ўзначальваў тады Б. В. Раманіч (ва-раз народны артыст СССР, лаўрэат Ста-лінскай прэміі). Першыя тры гады былі гадамі пошукаў свайго шляху і месца ў савецкім мастацтве.

Этапам у творчым жыцці нашага тэатра з'явілася паставіўка ў 1927 годзе п'ес «Любовь Яровая» Тронёва, «Марк у пекле» І. Качэргі і «Голас петраў» Віль-Беладар-коўскага. На працягу многіх год тэатр абслугоўваў Данбас, Крыварожжа, Дне-прастроўе, Нікалаў і іншыя індустрыяль-ныя цэнтры Украіны, што вельмі стано-віць адбілася на рабоце калектыва.

У 1931 годзе тэатр заснаваўся ў г. За-парожжы. Ён ставіць п'есы А. Карнейчука «Пагібель эскадры», «Платон Брацкі», Н. Нагодзіна «Арыстакраты», «Мой друг», В. Гусева «Слава», а таксама п'есы ін-шых савецкіх аўтараў, якія вызначылі рэпертуарную лінію тэатра.

Станоўчую ролю ў развіцці тэатра адыгралі яго заснавальнікі — народныя артысты УССР В. Ярэменка, В. Лябарт, а пазней — народны артыст УССР Д. Ду-дараў.

У 1936 годзе тэатр з поспехам праводзіць свае выступленні ў Маскве, а ў 1938 годзе — у Кіеве.

Вялікая Айчынная вайна застала калектыв у Харкаве, адкуль ён эвакуіра-ваўся ў Табольск, а пасля пераехаў у Сталінск. У той час у рэпертуары імя Карнейчука, «Бягдан Хмяльніцкі» і «Праўда» А. Кар-нейчука, «Гайдамакі» Т. Шэўчэнка (у ін-спэніроўцы В. Харчанкі). Значнымі рабо-тамі былі «Архоненка» Ус. Іванова, «Ба-мо» А. Левады і іншыя. Франтавыя брыга-ды выздзілі са спектаклямі і канцэрта-мі на перадавую лінію.

У 1944 годзе тэатр пераяждзе на асо-боўную базу ў Львоў. У яго рэпертуары з'явіліся новыя спектаклі — «Рускія людзі» і «Рускае пытанне» К. Сіманова, «За тых, хто ў моры» Б. Лаўрэнэва і «Тры сястры» А. Чэхава.

У 1947 г. было адзначана 25-годдзе тэатра. Праз год тэатр гастраліраваў у Рызе. У выніку сустрэчы з дзесяцімі лат-війскага мастацтва з'явілася паставіўка п'есы «Вей, вецярок!» Яна Райніса.

У 1949 годзе тэатр з драматургам А. Хікічым стварыў сцэнічны варыянт п'есы «На вясёлку зямлі», за паставіўку якой быў удастоены Сталінскай прэміі.

Неадразава выладзе наш калектыв на гастролі па савецкай краіне. У 1950 годзе тэатр паказаў свае спектаклі ў Ленін-градзе, а ў 1951 годзе ўдзельнічае ў дэ-кадае украінскай літаратуры і мастацтва ў Маскве. У сталіцы нашай Радзімы мы ставілі «Вясенні паток» З. Пракленкі, «Вей, вецярок!» Я. Райніса, «Покуль сон-ца ўзыйдзе, раса вочы высець» М. Кра-піўкі, «Барыслаў смеяцца» І. Франка ў ін-спэніроўцы А. Пастарцакага.

К гэтай часу творча сфарміравалася не-толькі старэйшае пакаленне актараў — заслужаныя артысты УССР Ф. Гаенка, А. Крыўцічка, Д. Казачкоўскі, а таксама і сярэдняе пакаленне — заслужаныя артысты УССР В. Данчанка, Н. Даценка, А. Гай,

А. Давідзенка, В. Каламойцава, артысты В. Паліска, А. Босенка, Г. Купцішчанка, В. Максіменка, П. Гаюта, А. Пімавіч, І. Лісенка, С. Грычанка, К. Губенка, О. Ножкіна, В. Баршчэўскі. Добра пра-віла сабе моладзь — В. Аркушанка, Л. Ка-танава, Т. Свірдзюк, Р. Пеньковіч, Н. На-бок і іншыя. Творца вырасі таловы мастак тэатра лаўрэат Сталінскай прэміі В. Барысавец, мастак Ю. Стафанчук, кам-пазітар заслужаны артыст А. Радчанка.

За паштоўную работу тэатр уагароджа-ны ордэнам Працоўнага Чырвонага Сцяга. Ардэны, медалі і ганаровыя званні атры-маў і рад яго работнікаў.

Працоўным Мінска мы паказам розныя спектаклі, каб усебакова азнаёміць мінчан з творчым профілем тэатра.

Драматургія А. Карнейчука прадстаўле-на адной з яго лепшых п'ес — спектак-лем «Пагібель эскадры».

Будзе паказана п'еса аб людзях краіны народнай дэмакратыі «Мая перамога» В. Сабко і В. Балабана, п'еса аб класа-вай барацьбе і электыфікацыі ў заходніх абласцях Украіны «Любовь на світанні» Я. Галава і п'еса К. Мюфле «Заўтра будзе нашым» (па матывах рамана Піера Абрахамса «Сцежка грома»), якая па-казвае станаўленне на рэвалюцыйным шляху негрыйскага народа ў Паўднёва-Афрыканскім Саюзе.

Класічны украінскі рэпертуар будзе прадстаўлены драмай Л. Крапіўкі «Покуль сонца ўзыйдзе, раса вочы высець», «Лясной песьняй» Лесі Украін-кі, «Дымарыўнай» П. Мірнага, вострай сатырычнай камедыі «За двама зайпа-мі» М. Старыцкага. Цікавая і другая ка-медыя — «Шалёныя дзяцпычкі» Г. Кві-ткі-Анафіяненкі.

З рускай класікі мы ставім гераічную драму, напісаную па матывах шырока вядомай апавесці Гогаля «Тарас Бульба». Класіка брацкага латышскага народа будзе прадстаўлена п'есай Яна Райніса «Вей, вецярок!».

Гэты рэпертуар і яго сцэнічнае ўваса-бленне павінны паслужыць влікім справе абмену творчасці двух брацкіх савецкіх народаў — украінскага і беларускага, — што дапаможа нам у далейшым удаскан-аленні майстэрства.

Мы прыкладзем усе намаганні да таго, каб з гонарам прадэманстраваць дасягнен-ні украінскага савецкага мастацтва перад працоўнымі роднай Беларусі, і спадзе-мся, што атрымаем тут прычыноўную кры-тыку і таварыскую дапамогу.

Б. ЦЯГНО,

галоўны рэжысёр Львоўскага тэатра імя М. Занькавецкай, заслужаны артыст УССР.

## Канцэрты для калгаснікаў

У 400 канцэртах, якія былі падрыхтаваны мастацкай самадзейнасцю Палесся да вясенне-паасойной кампаніі, выступіла 250 калектываў і мастацкіх брыгад.

Упершыню ў вобласці было праведзена сумеснае абслугоўванне сельскай калектывамі мастацкай самадзейнасці і кіна-перасоўкамі. У Лельчыцкім, Даманавіцкім, Хойніцкім, Жыткавіцкім і другіх раёнах арганізаваны мастацкія брыгады, якія да-валі ў полі па два-тры выступленні перад калгаснікамі.

У праграме агітбрыгад і гуртоў — адна-актывныя п'есы, урыўкі з п'ес — «У стэпах Украіны», «Макар Дубрава» Карнейчука і «Плюнь жаваранкі» Крапівы.

У харавым і сольным выступленні выкон-валіся песні «Партыя — наш рулявы» Му-радзі, «Мы выхадзім калгаснай дружна-й» Машіна, «Лясная песня» Алоўнікава, «Завітае стап лясамі» Макраўсавы, «Вол-гадонская лірычная» Масаліцінава, ча-стункі аб сабе.

Зраз самадзейнасць Палесся рыхтуецца для раённых свят песні. Першае свята песні адбудзецца ў чэрвені ў Брагінскім раёне. У ім прымуць удзел 30 калгасных харавы і танцавальных калектываў.

В. СТАШАЛЕЎСКІ.

## Вечеры выяўленага мастацтва

Сістэматычна ў Барысаўскім педагагіч-ным вучылішчы ў другім паўгоддзі наву-чальнага года праходзілі вечеры выяўле-нага мастацтва. Ініцыятарам гэтых вечараў з'яўляецца выкладчык малювання Г. Багат-кевіч.

За гэты час праведзены вечеры, прысвеч-аныя выдатным рускім мастакам Рэпіну, Сурыкаву, Верашчагіну, Федату, Було-ву. Апошні вечар адбыўся 21 мая. Ён быў прысвечаны влікіму мастаку-пейзажысту Шшышкіну.

У наступным навучальным годзе будуць праведзены вечеры, прысвечаныя мастакам Макоўскаму (цыкл карцін аб жыцці дзя-цей у мінулым), Левітану (цыкл пейза-жаў), мастаку-марыністу Айвазоўскаму, Васнецову (цыкл карцін на тэмы рускіх казак, быль, песьняў), Жукіну (цыкл кар-цін аб героях прамадзінскай і Вялікай Айчынай вайны) і інш.

С. ДРАНГОЎСКІ,

студэнт педвучылішча.

## Гастролі майстроў мастацтва

На працягу чэрвеня ў Мінску адбудуца гастролі майстроў мастацтва Украінскай і Латвійскай ССР.

Перад працоўнымі сталіцай выступіць народная артыстка СССР, салістка Кіеў-скага ордэна Леніна тэатра оперы і балета Зоя Гайдай. У праграме яе канцэртаў — творы украінскіх кампазітараў, рускай класікі, савецкіх кампазітараў.

У госці да мінчан прыедуць дырэктар Л. Вігнер (Рыга) і салістка Латвійскай філармоніі скрыпка Ліда Рубене. Першы канцэрт адбудзецца 6 чэрвеня.

Артысты выступіць у сімфанічным арке-страм Беларускай філармоніі. Яны выка-наюць пяцю сімфонію Дворжака, уверчу-ру да оперы «Тангейзер» Вагнера і кан-цэрт для скрыпкі з аркестрам Бруха.

Перш асобных вобразаў, якія пры-кладзе часам губляюць сваю самую істо-тну рысу. Для прыклада можна прывесці радкі з верша «Урожай», дзе нейтраль-ным словам «чёрная» заменены актыўныя эпітэты «срабленой», з верша «Счастливый сентябрь», дзе «Слаужак божах по-гляд хіжы» (хіншны) заменены «взглядом бестыжым» (бессаромным), што да-ляка не адно і тое. Дарэчы, там-жа слова «Езус», якое траба было абнавіць, як у беларускім тэкście (да захавання кала-рыту вясняноўскай дэксі), або перакла-ці словам «Иисус», чамусьці прынята недаручна форма, якая, мабыць, не існу-е на адной мове свету: «Иисус». Наогул, траба сказаць, што гэтай вершу (пера-кладчык П. Кабарэўскі) не шанцава-ла. Асобныя строфы, зусім існыя ў ар-гінале (напрыклад, трэцяя строфа зверху на стар. 23), у перакладзе забытыя і, выклікаюць рад недаўмечаных пытаньняў, а асобныя строфы — дзве апошнія з II раздзелу — зусім апушчаны. Пры-вядзем гэтыя строфы, каб чытач упэўніўся, што апуськаць іх не было ніякай патрэбы.

Як рады народ быў наш кожнай

З Расіі! Як сэрцы мужнелі у пекле!  
Як танкі фашыстаў палалі ля Стоубаў!  
Як гнеба захопнікаў кулямі секлі!  
Як гнеба адданыя нашы сэрцы.  
Навекі адданыя нашы сэрцы.  
Удзячнасці поўныя нашы вочы  
Таму, хто народ наш ад вернае смерці  
За дзесяць гадоў вырагоўваў двойчы!

Ець у перакладах хібы і другога па-радку — іншы раз жывыя, арыгінальныя для паэта выразы і вобразы замяняюцца вядомымі літаратурнымі штаммамі. Так адарылася, напрыклад, з вершам «После грозы» ў перакладзе А. Шэфнера, дзе не-патрэбна іверсіі (раскаты іропальныя, мы ослеленные, камши туманные, па-жыты родные) надалі налет архаікі гэта-му жывому вершу Панчанкі.

Увогуле траба прызначыць, што аўтары-зацыя перакладаў, асабліва там, дзе аўтар патрабавалася паставіцца да работы, знач-на палепшыла іх якасць.

# Рэжысура і акторская моладзь

Актар павінен быць надзвычай патра-бавальным да сабе, вясцона павышаць свае веды, дэталёва вывучаць нашу ра-чаінасць, жыццё, каб умець праўдзіва і ярка адлюстраваць яго на сцэне.

Ужо некалькі год працуе ў Гродзенскім тэатры выхаванец вучылішча Малага тэатра Ю. Сідараў. Ён добра сыграна не-калькі цэнтральных роляў — такіх, як таварыш Сама («Уцёкі» Шчэглава), Жа-даў («Прыбытковыя месца» Астроўскага), Юліус Фучык («Прага застаецца маёй» Бу-ракоўскага) і іншыя. Актар з любоўю працуе над кожным новым вобразам. Але рэжысура і кіраўніцтва тэатра часам не ўважліва ўважліва, яшчэ мала вопытных актараў стагла мастака і без усялякай сістэматычнага кантролю і штодзённай да-памогі з боку галоўнага рэжысёра, пачаў ступаюцца на першых поспехах. Раней-шая творчая ўважлівасць перайшла ў са-маўважлівасць, небаспечную для маладо-га актара. Ён ахвотна браўся за любую ролю — ці то Ісарава ў «Наварэданні» Тургенева, ці то Дон Жуан ў «Каме-нныя удары» Лесі Украінкі. Цяпер Ю. Сідараў, не задумваючыся над тым, наколькі даліся яму такія складаныя вобразы, як Ісараў і Дон Жуан, марыць аб... Арбеніне з трагедыі Лермантава «Маскарар». А мастацка кіраўніцтва тэат-ра падтрымлівае гэтую заўчасную мару.

Нельга сцвярджаць, што Ю. Сідараў зусі-спыніў свой творчы рост. Не! Актар нібы адрэпаўшы працу над кожнай ро-лю, ролю, прыслухоўваецца да заўваг і таварышаў. Але залішня сама-ўважлівасць пераходзіць пасляважліва-му развіццю талента, зазмажвае прыёмныя ігры. Такія штатны ўжо ніякі ў рабоце актара над ролю Ігнатава ў п'есе Арбу-лава «Таня». Вобраз атрымаўся нежывым, схематычным. Актар не здолеў раскрыць багатых думашных якасцей савецкага работніка.

Не атрымаўся ў Ю. Сідарава і змястоўны і цікавы вобраз Ісарава ў іспэні-роўцы рамана І. С. Тургенева «Напа-рэданні». Актар, спадзеючыся на сваю сцэнічную прыважлівасць, недастаткова пра-цаваў над раскрыццём думашнага свету героя.

Не зусім удаўся маладому актору во-браз Дон Жуана ў драме Лесі Украінкі «Каменны удар». Высветліўшы разам з паставіўшчыкам сацыяльны эмест драмы, рэжысура і актёр, аднак, не здолелі по-ўнасцю ўвабачыць задуку аўтара на сцэне. У выканаўцы нехапіла творчых сіл і сцэнічнага вошты для вернай трактоўкі рамантычнага вобраза Жуана.

Мы зусім не хочам сказаць, што актору нельга марыць аб такіх гераічных ро-лях класічнага рэпертуара, як Чацкі, Гам-лет або Рамэ. Але над такімі персанажа-мі неабходна працаваць дбайна і доўгі час пры максімальнай дапамозе з боку рэжы-суры. Бо наўрад ці магчыма маладому актору на працягу аднаго сезона на вы-сокім узроўні сыграць цэлую галер-эю складаных гераічных вобразаў. Вядо-ма, што для ўвасаблення такіх вобразаў, як Ісараў, Дон Жуан і Арбенію, Ю. Сід-арава спатрабіцца не адзін сезон.

Ець у Ю. Сідарава і ўдалыя работы ў гэтым сезоне. Такі, на нашу думку, з'я-вілася роля юнага партызана Верхавдзі ў спектаклі «Гэта было ў Мінску» Кучара. Вобраз героя — партызана Верхавдзі мужнага патрыяты сацыялістычнай Радзі-мы — па сваім унутраным якасцям сугучны душы маладога савецкага актара, і таму ролю выканаў добра. Актар на сцэне ўсё робіць проста, натуральна, жывіцца пера-кладаўца. У востра драматычных апыздах Сідараў па-спраўнаму ўдзельнічае, трыюмфы і сур'ёзна. У поўнай здаровага гумару сцэне з фашысцкім афіцэрам (на кулі фон Куба) ён выключна багаты, вясёлы і разам з тым асцярожны. Ю. Сід-араў даўкам пераўвасбодзіўся ў героя.

Малады актёр Г. Шляхцін таксама сы-граў значную ролю з влікімі і малых роляў. Гэты актёр вельмі загружаны ў рэпертуары тэатра і яму, як і Ю. Сідара-ву, рэжысура яшчэ не заўважыла ад-статкова ўвагі. Нельга не заўважыць, што штатна ў ігры гэтага, яшчэ не маючага дастаткова вошты, актара з'яўляецца ўсё больш і больш, хоць вобразы, якія іграе Г. Шляхцін, вельмі разнастайныя: Сяргей Лазо ў п'есе Рудога «Гэты дзень не змоўкне слава» і Фердынанд у траге-

ды Шылера «Зрада і каханне», Андрэй Макараў у п'есе Галава «Пад адатым арлом» і Буланаў у камедыі Астроўскага «Лес».

У Шляхціна ёсць магчымасці сыграць гэтыя роля значна лепш. Але рэжысура і актёр у вышкі сцільных тэрмінаў работы над спектаклем задавальваюцца малым. Ра-бота над спектаклем і над вобразамі ка-чаецца ў тэатры ў дзень прэ'еры і не па-гажваецца ў далейшым. Паставіўка толь-кі эксплуатауецца, а рэжысёрскі кантроль за ёй асуднічае, малядыя выканаўцы (як і майстры) не атрымліваюць ужо ніякіх заўваг. Усё гэта садейнічае з'яўленню штатнаў у ігры.

У тэатры прымыклі да таго, што актёр Е. Зубоўскі выступае ў ролях амаль заўсё-ды ўдала. Асабліва лёгка ўдаюцца яму характэрныя, востра адмоўныя роля. Заў-важлівы гэтую асаблівасць у таленце актара, рэжысура ледзь не ў кожным но-вым спектаклі даручае рэзка адмоўныя роля Е. Зубоўскаму, спадзеючыся на яго адвольнасці і «вошты», не жадаючы, як вядо-ва, траціць часу на работу з другімі вы-канаўцамі. Гэтае нежаданне індывідуаль-ныя надзеі да кожнага маладога актара, патраціць на яго час, імкненне ісці па лініі найменшага супраціўлення ў рабоце з выканаўцамі таксама дрэнна ўплывае на творчае развіццё маладых талентаў. Так у апошні час з'яўляюцца, але параўнальна малады актёр Е. Зубоўскі пачынае паў-траціць у вобразе: халодны, знешне вы-трыманы камандор іспанскага каралеў-скага палаца ў «Каменны удары» ў многіх сцэнах раптам становіцца падобным на агадзелага фашыста фон Куба са спек-такля «Гэта было ў Мінску». Штатм і наўважліва. А гэта-жа добра памятае та-го-ж Е. Зубоўскага ў ролі дырэктара Сцяпанова (п'еса Алешына «Дыктар»), у якім актёр здолеў увабачыць многія ха-рактэрныя рысы станоўчата героя нашага часу. Паспяхова выступілі Е. Зубоў-скага ў ролі Сіданава падтрымае шы-рыню творчата дыяпазону артыста. Але і пасля гэтага вобраза Е. Зубоўскаму ча-мусьці даручаюць пераважна адмоўныя роля.

У нялепшым становішчы апынулася маладая артыстка А. Крылова. З першых-жа дзён работы ў Гродзенскім тэатры ёй прыклелі ярлык «востра характарная ар-тыстка на апыдачных ролях». Спраўды, артыстка вельмі ўдала выступае ў такіх востра характэрных ролях, як Эмілія («Гэ-та было ў Мінску»), ключыца Уліта («Лес») і рад іншых. Але сістэматычная занятасць у ролях аднаго плана выдзе да таго-ж штатна. Артыстка перастане творча расці, у рабоце над новай ролю кар-рыстаецца іншы раз раней знойдзеным прыёмамі і дэталімі, пачынае або паўтра-рацца, або іграць вобраз знешне, без яго глыбокага псіхалагічнага аналізу. Так імяна і здарылася з А. Крыловай у рабо-це над вобразам бабуй ў спектаклі «Таня».

На сцэне Гродзенскага тэатра пачы-наюць свае першыя крокі выхаванкі Бе-ларускага тэатральнага інстытута Р. Про-ніна, З. Асмалоўская, І. Дзенісківіч, і не без поспеху. Аднак з імі не праводзіца належнай творча-выхавачай работы. Ма-ладой здойнай артыстцы Р. Процінай, якая іграе складаную ролю Далорэс у спектаклі «Каменны ўдар», рэжысёр павінен быў аддаць большую ўвагу, чым, скажам, ужо вопытным актёрам. Пры- больш уважлівых адносін з боку рэ-жысёра маладая артыстка дамаглася-б яшчэ большага поспеху ва ўдала выкана-най ролі Далорэс.

Нельга штучна звужаць і абмяжоўваць дыяпазон маладога актара. Наадварот, тра-ба ўвясня садейнічаць яго прыліману, разуццям развіццю. А для гэтага неаб-ходна сістэматычна планавана ў рабоце рэжысуры з моладдзю, чаго яшчэ няма ў Гродзенскім драматычным тэатры. Ка-лектыв тэатра штотод наўважліва мала-ды актараў, якія толькі што закончылі вышэйшій тэатральны навучальны ўстанова краіны. Гэта маладыя людзі, якія жадаюць творчай работы, поўныя сіл і ведаў, каб пайна працаваць у імя рос-віццю лепшага ў свеце савецкага тэатраль-нага мастацтва. Кожны з іх мае патрэбу ва ўважлівых адносін. Кожны ў сваёй творчай рабоце прасіакуемы давер'ем да кіраўніцтва тэатра, да рэжысуры, да ста-рэйшых таварышаў. Гэтае давер'е траба апраўдаць і выхавача з маладых актараў сталых майстроў сцэны.

А. БУТАКОЎ.

## Канцэрт для фартэпіяна з аркестрам

Сімфанічны аркестр філармоніі (ды-рыжор М. Шнейдэрман) упершыню выканаў новы канцэрт для фартэпіяна з аркестрам Д. Камініскага.

У перты фартэпіяна выступіла артыстка Е. Эфрон.

Канцэрт і яго выкананне аркестрам і піяністкай былі абмеркаваны на музычнай «серадзё».

Станоўчую ацэнку новаму твору далі кампазітары Ул. Алоўнікаў, З. Кампаніец (Масква), Л. Мухарыянская і другія.

Ул. Алоўнікаў адзначыў, што другі кан-цэрт для фартэпіяна з аркестрам — нова-га ўдача кампазітара. Музыка тэатра — творца Д. Камініскага яркая, малюўчая і темпераментная. Асабліва добрае ўражанне пакідаюць першая, трэцяя часткі і фінал.

З. Кампаніец падкрэсліў, што фартэпія-нальная партыя напісана з добрым густам і дасканалым веданнем музычных уласцівас-цей раяля.

Былі зроблены і крытычныя заўвагі. Недавольнае выклікае другая частка

канцэрта, якая, на думку З. Кампанііна і іншых таварышаў, вельмі зацягнута. Квін-тэты засурдзілены. У кодзе пераважаюць медныя інструменты.

Р. Пукст крытыкаваў канцэрт за шмат-тэматысць.

Гаворачы аб майстэрстве салісты і ар-кестра, Г. Палюў (Масква) падкрэсліў до-брае выкананне фартэпіянай партыі і незда-вальваючую ігру аркестра, якая замінала поўнаму ўспрыняццю твора.

У абмеркаванні таксама прынялі ўдзел Б. Смольскі і М. Шнейдэрман.

Лірычны герой пасляваенных вершаў П. Панчанкі — дэмабілізаваны воін. Ён паўсета «аблазіў» за вайну, наглядзеўся на хваленыя парадкі ў капіталістычных краінах, мог нараўнаць іх са сваім са-цыялістычным жыццём і прышоў да вы-ваду, што капіталістычны свет безнадзей-на адстаў ад Савецкага Саюза. Яму, са-вецкаму чалавеку, крыўдна за людзей, якія жывуць там.

Гуляць за копейку в три погубели? За подочку руки целовать? Так из человека гордость выбить! Так сердца людские оплевать!

Лірычны герой П. Панчанкі любіць перакладацца з блытнымі франтавымі саб-рамі, каб яшчэ больш замацаваць плуццё дзюной адзінай сямі савецкіх народаў і паскорыць прыход камунізму. Выхаваны і загартаваны Камуністычнай партыяй, са-вечкі чалавек, адлюстраваны ў лірыч-ным героі Панчанкі, хоча быць дастойным свайго народа. Гэта добра паказана ў раздзеле зборніка вершаў Панчанкі «Да-ротамі вай

Андрэй МАКАЕНАК.

# Выбачайце, калі ласка

Новыя творы

## ТРЭЦІ АКТ

Драматург Андрэй Макаенак напісаў сатырычную камедыю «Выбачайце, калі ласка». У камедыі паказваецца барацьба калгаснікаў за высокі ўраджай. Над пасаноўкай новай камедыі сумесна з аўтарам працуе калектыў Беларускага дзяржаўнага драматычнага тэатра імя Янкі Купалы. Друкуем у скарачэным выглядзе трэці акт камедыі.

Службовы кабінет Каліберова. Сцяпан Васільевіч падлічвае нешта на лічыльніках і сьпявае. Настрой у яго самы найлепшы.

**Калібераву.** Ну-с, што мы маем на сённяшні дзень? Так-с... дзевяць, семнаццаць, дваццаць адзін... сорак два... два пішам, чатыры ў памілі... дзвочы шэсць — дванаццаць, ды чатыры — шаснаццаць... семдзесят васьм працэнтаў! (Чуваць раскаты далёкага грому).

Люблю грозы в начале мая,  
Когда весенний первый гром...

(Звоніць тэлефон, рэзка, звонка).

Я слухаю. Званіць райком? Ну, дайце, здароў, сусед! Нічога, па-маленьку... Пакуль што не, але ўжо блізка... Семдзесят васьм і шэсць дзесятых, як лічу... (Зноў гом). А ты што думаеш? А ў дабе як?.. 3-э, брат, што-ж ты? На восемнаццаць працэнтаў астэў... Сакрат прости: гэты трыба тужэй закручваць сваім работнікам. Тут і сакрат умяшай. Будзь здароў. Ждаюць даспехаў. (Накладу трубку, падшоў да агла). Дождж? (Расчыніў акно). Дожджыць!.. Тэ-с...

(Уваходзіць Антаніна Цімафеўна).

**Антаніна Цімафеўна** (радасна, узбуджана). Сцепа! А табе снырыза. Вось, глядзі! У абласной газеце. Чытай...

**Калібераву.** Што там? (Разглядае газету).

**Антаніна Цімафеўна** (чытае). У гуртцы з нашым карэспандэнтам таварыш Калібераву завітаў... І яшчэ: перадавак! Хлебаздачы. Ну, Сцепа, ты дыпер пайшоў у гору. Я так рада, так рада! Нарэшце! Нарэшце! Цяпер кожны не знае, толькі не знае! Не лаві вароні — ты будзеш зноў у Мінску. Мы вернемся туды з перамогай.

**Калібераву.** А ў мяне, Тоня, да цябе таксама снырыза. (Глянуў на гадзіннік). Ах, ледзь не правароніў. (Уключае радыё). З рэдактара чуецца талас Сцяпана Васільевіча.

**Голас Каліберова.** ...нашых поспехаў. Я бора смеласць заявіць ад імя працаўнікоў сацыялістычных паляў нашага раёна, што мы з часцю будзем трымаць паршаньства ў вобласці на выкананню дзяржаўных абавязанстваў па хлебаздачы. Парукай гэтаму — зладжаная арганізацыя працы, працоўная дысцыпліна і добрая спрыяючае надвор'е. (Гром набліжаецца).

**Голас дыктара.** Вы слухалі выступленне Сцяпана Васільевіча Каліберова. На гэтым абласны радыёкамітэт свае перадачы заканчвае.

**Антаніна Цімафеўна.** А калі-ж ты выступіла?

**Калібераву.** Учора. Пасля нарады ў аб'ёме мяне спецыяльна запрасілі на радыё.

**Антаніна Цімафеўна.** Са ўчарашняга дня тваё выступленне лётае ў паветры?

**Калібераву.** У афіры.

**Антаніна Цімафеўна.** Вось толькі пра надвор'е ты... Вачын — гом грывіць, дождж.

**Калібераву.** Гэта ерунда! Што мне гом?

**Антаніна Цімафеўна.** Як цікава! Ты сам тут, а словы твае плаваюць над зямлёй.

**Калібераву.** Яны вышэй дажджа, вышэй хмар. (Падзеў у гору). Там!

**Антаніна Цімафеўна.** Ну, Сцепа, дыпер я веру ў тваё шчасце. Ты помніш Суворава?

**Калібераву.** Якога Суворава?

**Антаніна Цімафеўна.** Палкаводца Суворава.

**Калібераву.** А, гэтага — помню. А што?

**Антаніна Цімафеўна.** Ты вельмі мне нагадваеш яго. Ён быў таксама маленькага росту, і лёс у яго такі-ж, як твой. Ён таксама быў у наміраві, зайдзеныя людзі саслалі яго ў лагу. Але праўда сёння ўдала. Вярнуўся з пачотам. Вось і кабе — працяглая ў Мінска... і зямля! Ка-ляць не ў трыба.

**Калібераву.** Не прагналі, а паслалі на ўмацаванне, каб выцягнуць раён з працы. Яна?

**Антаніна Цімафеўна.** Гэта ўсёроўна. Але нічога, Сцепа. Ты яшчэ ні паказаў, на што ты здольны. Толькі не знае. Не чакай міласці ад людзей, а сам адані свае заслугі і дзейнасць.

**Калібераву.** Ну-ну, павучы, павучы.

**Антаніна Цімафеўна.** Наша мэта — стаіла.

**Калібераву** (падшоўшы да варты раёна на сцяну). Вось вазьму і расправу план вялікай будоўлі ў нашым раёне. Напрыклад — канал паміж Сожам і Дняпром.

**Антаніна Цімафеўна.** Навошта той канал?

**Калібераву.** Ян навошта?

**Антаніна Цімафеўна.** Ну сапраўды, — навошта нам канал?

**Калібераву.** Хай ведаюць! Хай помняць — на маёй ініцыятыве ў нашым раёне — вялікая будоўля.

**Антаніна Цімафеўна.** І зноў застанешся ў гэтым раёне?

**Калібераву.** Ну што ты! Чаго мне тут заставацца?

**Антаніна Цімафеўна.** Сцепа? Сцяпанчык мой! Як ты сёння міла! Ты проста героі! Вось такога я цябе люблю. Сапраўды мужчына. (Ламчыцца да яго).

кладзе трубку, у кабінет прыходзіць Моцкін.

**Моцкін.** Уй, Сцяпан Васільевіч! Што ён нарабіў, што вы нарабілі!

**Калібераву.** Што такое? Што за паніка, таварыш Моцкін?

**Моцкін.** Сцяпан Васільевіч! Я толькі што... слухаў вама выступленне.

**Калібераву.** Ну і што?

**Моцкін.** Як што? Сцяпан Васільевіч? Я слухаю, а мяне па сніпе мароз шкрабае.

**Калібераву.** Чапу? Што ты там такое страшнае пачуў?

**Моцкін.** Страшнае? Страшнае тое, што я яго пачуў. Слухаць можна, а ці можна было гаварыць?

**Калібераву.** А чаму не?

**Моцкін.** Чапу? Цяпер, Сцяпан Васільевіч, кожную хвіліну чакай карэспандэнтаў. Дыпер яны пачаюць, як тараканы на хлеб. Касякамі, касякамі. Я знаю іх. Волтыж, металы перадавак ім дай, тое пакажы, гэта раскажы... А што мы ім раскажам?

**Калібераву.** Як што?

**Моцкін.** Сцяпан Васільевіч! Быццам вы не ведаеце. Леў Талстога перадавак. А які ён перадавак? Па квітанцыях ён перадавак. А што ён здаў? Кукіні здаў. Распіску здаў. І Гарошка з «Партызанка» такі-ж перадавак. На дваццаць працэнтаў фікцыі.

**Калібераву** (асупаінае). І-і-іх... Мо-ці-ці-ці-ці... Сакрат свой пусці ў ход...

**Моцкін.** Цяпер ён не толькі мой сакрат. Ён і ваш сакрат, і Гарошкі сакрат, і Льва Талстога сакрат. Цяпер гэта наш сакрат.

**Калібераву** (істэрычна). Надзе! Правакатор! Шантажыст!

**Моцкін.** Сцяпан Васільевіч! Сцяпан Васільевіч! Што вы! Не хвалюцца!

**Калібераву.** Ды я дабе ў парашок сатру! Я з дабе блін зраблю!

**Моцкін.** Які з мяне блін? За што? Калі-б я што-небудзь якое, дык я-ж ніколі, нічога, нікага. А калі што-но, дык што тут такое? Квітанцыі я не вылісваў, распіскі не даваў, на старшын не націскаў і на радыё таксама не выступіў.

**Калібераву** (прастаўнае ад здзіўлення). І-і-іх... Загнаў у нерат, — а ні ўдзяліна, а ні ўперат...

**Моцкін.** Сцяпан Васільевіч! Цяпер толькі ўперат, толькі ўперат! Назад позна!

**Калібераву.** Ах ты, няго-однік! (Наступае на Моцкіна).

**Моцкін** (аступаючы). Сцяпан Васільевіч! Таварыш Калібераву! Вы не ганіцеся! Есць выхад! Есць выхад! (Сцяпан Васільевіч спыніўся). Есць разумны выхад, Сцяпан Васільевіч. Ух, і нервы ў вас, Сцяпан Васільевіч! А нервы беражыце, яны прыгэдацца да сямейнага шчасця.

**Калібераву, Моцкін!**

**Моцкін.** Цяпер трыба спакойна ўсё абдумаць, сабойна вылікаць Гарошку. Я ўжо вылікаў яго да вас. Вылікаць старшынню Льва Талстога. І тут вы ім пакажыце! Пакажыце, што выкрылі іх махінацыю, прышчаміце хвасты!.. будзьце ўпэўнены... (Грымнуў гом. У кабінет заходзіць Гардзіюк).

**Гардзіюк.** Можна? Добры дзень! Таварыш Калібераву? Я з абласной газеты.

**Гардзіюк.** Спецыяльна, каб сказаць, карэспандэнт. Будзем знаёмы. Вось, калі ласка. (Надае пасведчанне).

**Моцкін.** Нібы снег на галаву...

**Гардзіюк.** Хто, я?

**Моцкін.** Не, што вы! Мы тут пра надвор'е, дождж, гом.

**Гардзіюк.** А-а, сапраўды, гом з яснага неба.

**Калібераву** (крыху асвоіўся). Вельмі прыемна. Сядзіце, калі ласка. Я — Калібераву, а гэта — Моцкін, наш галоўны нарыхтоўшчык. Знаёмцеся.

**Гардзіюк.** Вельмі прыемна.

**Калібераву.** І надоўга вы да нас?

**Гардзіюк.** Толькі сёння і заўтра, а пасля заўтра трыба назад вяртацца і здаць рэдактару агляда.

**Калібераву, 3-э, мала-ж, мала вам часу далі.** Скажыце, калі не сакрат, на яку тэму вы думаеце пісаць артыкул?

**Гардзіюк.** Задача такая — перадаць вопыт вашай работы, метады кіраўніцтва, раскажаць аб вопыце лепшых старшын калгасаў, механізатараў.

**Калібераву.** Ну што-ж, калі ласка, калі ласка. (Адхінуўся ў крэсла). Трыба сказаць, што арганізацыйную работу правялі аднагалосна. Спачатку сёлкінай сесію райсовета, потым сход райпартактыва, а райсод вомсамола раёна сход камсомольска-актыва. Пасля райвыканком сумесна з райкомам правялі нараду старшын сельсаведаў, потым нараду старшын калгасаў, бригадзіраў і рахункаводаў. Затым семінар сакратараў партарганізацый, семінар агітатараў. На пасяджанні заступалі на чарзе дырэктару МТС аб падрыхтоўцы да ўборкі. На ліній аддзела прадакцыі і рэдакцыі райгазеты правялі нараду селькордаў і рэдактару насентажэ. Па ліній аддзела культуры нараду адгледчыкаў клубаў і сельскіх хат-чытальніц.

**Моцкін.** Па нашай ліній — нараду агентаў упушчылі.

**Калібераву.** А потым у кожны калгас паслалі ўпушчылі раёна і райвыканкома.

**Моцкін.** У некаторыя — адстаючы — вывад да два.

**Калібераву.** Ага, ледзь не забыўся. Яшчэ правялі злет механізатараў.

**Гардзіюк.** Скажыце, а такія колькасць нарад не перашкаджала падрыхтоўцы да ўборкі?

**Калібераву.** Як перашкаджала?

**Моцкін.** Чапу перашкаджала?

**Гардзіюк.** Вы правялі трынаццаць сходаў, заётаў, нарад, семінараў. На кожным з іх прысутнічала на сорак-шэсцьдзесят чалавек. Патрачана падсот-шэсцьсот чалавек-дзён. Прыкладна за месяц.

**Калібераву.** А мы днём не праводзім! Мы вечарам.

**Гардзіюк.** А спаць калі? Вы-ж, пэўна, самі палы месяц на падушку не калілі.

**Калібераву.** Ну, знаеце, цяпер не да сну.

**Моцкін.** Ці цяпер заснеў? Як цяпер заснеў? Толькі круціцца з боку на бок. Думаеш, думаеш і круціцца. Як тут выкруціцца?

**Калібераву.** Н-да... Вы спыталі — ці не перашкаджаў нарады... Можна меркаваць па выніках. А вынікі гавораць, што нарады пайшлі на карысць.

**Гардзіюк** (Калібераву). Выбачайце за такую цікаўнасць, але мяне цікавіць вама, асабіста ваш работны дзень. Таксама, калі не сакрат.

**Калібераву** (скромнічае). Ну што вы! Капу гэта цікава? Што я? Я, так сказаць, з ява не тыпова. Справа ішная — простыя людзі — калгаснікі, механізатары, бригадзіры, жывяловоды, людзі, якія неспрадна ствараюць матэрыяльны каштоўнасці. А пра мяне ўжо хай у пастановах пішуць... Для агітатараў мы месціцца дзе-небудзь у дыяку.

**Гардзіюк.** А вы і сапраўды скромны.

**Моцкін.** Во, во! Я-ж вам казаў. Ці Сцяпан Васільевіч вам пра сёбе што сказаў? Ні-ні! Вы ў мяне спытаеце, як ён, хворы, у яго-ж камень у пачонах, ці-ці такі камень... І ўсё-такі і дзень, і ноч, і дзень, і ноч на работе. Цяпер як вол, выбачайце, Сцяпан Васільевіч. Ад цямя да цямя ў калгасе. Прыдзе ў адзін калгас, у другі, у трэці, у чварты. Пагаворыць з людзьмі, растаўжы, раскажа... І слухаюць яго — во так, вушы развесці.

**Калібераву.** Перастань ты, Моцкін. Чалавек падумае, што я абкружыў сёбе пахалімамі.

**Гардзіюк.** А можа вы для яго сапраўды агітатар?

**Моцкін.** Ці ён так падумае? А вы тонка заўважылі. Імена — агітатары. Чапу яго так слухаюць? У кожным калгасе ўсё справы ведае. Нават дробзі. Другога не слухаюць, а Сцяпана Васільевіча, — раз-да і гатова. Агітатар!

**Калібераву.** Ну, ты, часнае слова, сёння нейкі несур'ёзны назавет, Моцкін!

(Нясмелы стук у дзверы).

**Калібераву.** Калі ласка, заходзіце! (Нясмелы стук паўтараецца).

**Моцкін.** Я ведаю, што гэта Гарошка.

**Калібераву.** Ну, заходзь, заходзь! Хто там? (Уваходзіць Гарошка ў брэзентавым плашчы. З яго дача вада).

**Гарошка.** Добры дзень! Можна?

**Калібераву** (ветліва). Калі ласка, калі ласка! Добры дзень! Гэта наш старшын калгаса «Партызанка», Гарошка.

**Моцкін.** Перадавак. Таксама перадавак.

**Калібераву.** Знаёмцеся. Спецыяльны карэспандэнт абласной газеты, таварыш Гардзіюк.

**Гардзіюк.** Вельмі прыемна.

**Гарошка** (выцершы хустачкай руку, вітаецца). Добры дзень.

**Калібераву.** Што новага, Гарошка? Чым урадуеш?

**Гарошка.** Якая тут радасць, Сцяпан Васільевіч? Такі дождж, каб ён згарыў, і ў такі час! Яшчэ-б які-небудзь чатыры дзенькі настала пагода, і ўсё каласавыя ўрады-б.

**Калібераву.** Павесь свой балахон вунь-туды, а то пад табый цэлая душка.

**Гарошка.** Да будзьбачкі дожджыць трыба, а ма жінка... Хто ведае, калі ён перастане...

**Калібераву.** Тут, таварыш Гарошка, цікавіцца вашымі поспехамі, вашай работай.

**Гарошка.** Хто?

**Моцкін.** Вось, спецыяльны карэспандэнт з газеты.

**Гарошка.** А-а, які там поспехі!

**Гардзіюк.** Як-жа так? Уборку заканчваеце, з дзяржавай амаль разлічыліся...

**Калібераву.** Вось і раскажы, як гэта вы арганізавалі. Пахваліцеся. Тут Моцкін тое-ся пра цябе раскажаў.

**Гарошка.** Што вы, таварыш Моцкін, ці-ж гэта я? Гэта-ж вы арганізавалі. Не? Моцкін. Скромнасць, скромнасць! Якая скромнасць!

**Гардзіюк.** Сапраўды, які ў вас пудоўны, скромныя людзі.

**Моцкін.** Баруць прыклад са Сцяпана Васільевіча.

**Гардзіюк.** Дык вы мяне так нічога і не раскажаце? Хоць-бы пра тое, як вы арганізавалі адрыху хлеба на дзяржаўныя склады, як працуе транспарт.

**Гарошка** (уздыхнуўся). Гэта ўсё проста... Не? Першая завадзё, канешне... Сцяпан Васільевіч прыхаў, лагаварыў... А таварыш Моцкін падказаў... Ну, от і... раз-да і гатова... Квітанцыі аддалі...

**Гардзіюк.** На вашаму раскажу выходзіць вельмі проста, — раз-да і гатова. А на самай справе — колькі бясонных начэй было, колькі работні...

**Калібераву.** Так... Трыба арганізаваць!.. Моцкін. Наряды...

**Гарошка.** Хітрую галаву трыба мець... Моцкін. Ой, таварыш Гардзіюк, вы-ж над дажджом былі. Трыба было-б хоць пераапрацуда. Так-жа можна працуціцца.

**Гардзіюк.** Нічога, нічога. Я не вельмі прамакла.

усяго дазволіць, не магу дапусціць праству-ду ў нашым цэле. Я патрабую зара-жа пераапрацуда.

**Гардзіюк.** Ну што вы, што вы! Вельмі дзякую за клопаты. Я проста не заслужы-ла такой увагі.

**Калібераву.** Ну чым тут заслузіў?

**Гардзіюк.** Ну, добра. Я пайду, а то і праўда — неж няёмка... Толькі скажыце, калі ласка, дзе тут у вас гасцініца?

**Калібераву.** На жаль, гасцініца нама на рэмонце. Таму вам даведзецца спыніцца на прыватнай... Калі вы не супраць, — калі ласка, — да мяне.

**Гардзіюк.** Ну што вы, лішнія клопаты... Калібераву. Які тут клопаты? Кватэра прагаторная, дзяней няма, а дома мала бы-ваю. Ды, урэшце, адзі, два дні...

**Гардзіюк.** Калі так, адмаўляцца не буду. Дзякую за гасцініца. (Калібераву устае, каб правесці іх да дзвярэй). Так і быць — пайду пераапрацуда. Я яшчэ зай-ду да вас, пагутарым, папрамае. А заўтра набываю ў калгасе. (Гарошка). А ў ваш калгас я абавязкова заеду. Цікава, вельмі цікава...

**Калібераву** (за дзверы). Аня! Правядзіце, калі ласка, таварыш Гардзіюк на маю кватэру і скажыце Антаніне Цімафеўне. Хача я ёй сам пазнава.

**Гардзіюк.** Былайце. (Выходзіць).

(Гарошка, нібы заварожана, глядзіць на дзверы, за якімі скрылася Гардзіюк. Ён не асмелываецца перанесці вочы на Калібераву, прадуцваючы навалыніццу).

**Моцкін** (Гарошка). На вочы ён не тра-піліся.

**Калібераву** (звоніць па тэлефону). Кватэру. Тоня? Зараз Аня прывядзе даўчын-ну... спецыяльны карэспандэнт абласной газеты. Прымі там яе... сама ведаеш як... Дні на два. Дні не ўзадумай катані хваліцца? Чэу? (Павесіў трубку).

(Пауза. Чуваць далёкія раскаты грому)

**Гарошка.** Ілья па небе катаецца...

**Калібераву** (саркастычна). Ну, перадавак, скромніца! Чапу-ж ты не пахваліўся сваі-мі поспехамі спецыяльнаму карэспандэнту?

**Гарошка.** Сцяпан Васільевіч... (Устаў з крэсла).

**Калібераву.** Чапу на раскажаў пра свае махінацыі з расписачкамі і квітанцыямі?

**Гарошка.** Сцяпан Васільевіч... Калібераву. Што Сцяпан Васільевіч? Як ты арганізаваў хлебаздачу?

**Гарошка.** Не я арганізаваў. Таварыш Моцкін арганізаваў.

# Законнае пытанне

Бывала абіраўся школьнікі і пачыналі мэраваць, кім яны стануць пасля сканчэння сярэдняй школы. Ады марылі быць урачамі, другія — інжынерамі, трэція — аграномамі, а Яўгеній Астроўскі выказаў жаданне стаць педагогам.

— На маю думку, — гаварыў Яўгеній, — гэта самая цікавая, высакародная прафесія. — Калі-ж хто-небудзь пачынаў працаваць, ён гораць аспрачываў свае мёркаванні. — Вы толькі падумайце: хто такі педагог? Памятаеце, якімі прымалі мы першы раз у школу? А цпер? Хто нас вывучыў, людзьмі зрабіў? Настаўнік.

З іменем педагога ў Астроўскага былі знаёмыя самыя лепшыя пачуцці. Ён часта ўспамінаў расказы бацькоў, якія ў маленькіх хадзілі вучыцца, але не было яе, бо ў панскія Польшчы атрымаць адзуканую маглі адны дзеці багатаў. Толькі з прыходам савецкай улады ў Заходняй Беларусі шырока адкрыліся дзверы ў навуку дзецям працоўных. Увучыліся і смелым крокам пайшоў у навуку сын былага бедняка Яўгеній Астроўскі і яго землякі Георгій Верамейчык, Пётр Падамацка, Казімір Булат. У 1949 годзе яны паступілі ў Мінскі педагогічны інстытут імя А. М. Горкага.

Непрыкметна праявілі чатыры гады. Цпер у інстытут ідуць дзяржаўныя экзамены. Пэе размеркаванне будучых педагогаў па работу.

... У светлы, прасторны кабінет дырэктара інстытута, дзе засядае камісія па размеркаванні кадраў, уваходзіць малады чалавек. На грудзях у яго зіхаціць камсамольскі значок. Гэта Яўгеній Астроўскі.

— Куды жадаеце паехаць працаваць? — пытаецца ў яго старшыня камісіі.

— Куды камісія палічыць патрэбным паслаць, туды і педу, — чуюцца адказ.

Ён ведае, якая цудоўная наша Радзіма, і куды-б ён ні паехаў: на Піншчыну ці Палессе, у Баранавіцкую, Мінскую ці Маладзечанскую вобласці, — усюды ў нас створаны ўмовы чалавеку для плённай працы.

— Можна жадаеце застацца ў аспірантурцы? Вучыцца далей? — пытаюцца ў Астроўскага.

Пасля сканчэння інстытута застацца ў аспірантуру, прадаўжаць далей вучоў, стаць кандыдатам навук — гэта мара многіх студэнтаў-выпускнікоў, у тым ліку і Астроўскага. Але на такую адказную і пачэсную справу ў яго ёсць свой погляд: ён лічыць патрэбным сярша год-другі прапрацаваць настаўнікам, набыць практыку і потым паступіць у аспірантуру.

Да тады адзіна за другім падыходзіць выпускнікі Георгій Верамейчык, Казімір Булат, Пётр Падамацка. На пытанне — куды жадаеце ехаць працаваць, яны, як

і іх землякі Астроўскі, цпер адказваюць: «Дзе больш патрэба, туды і паедзем».

Такія адказы мы чулі з вуснаў пераважнай большасці выпускнікоў.

Але, на жалі, нам сустрэліся і такія студэнты, якія за чатыры гады вучобы ў педагогічным інстытуте не ўсвядомілі свайго высокага абавязку перад народам, Радзімай. Да выбару месца будучай работы яны падыходзіць па-шкурніцку.

— Я хачу застацца працаваць толькі ў Мінску, — заявіла камісія студэнтка-выпускніца Мнушкіна.

— Чаму? — спыталі яе.

— У мяне тут ёсць добры пакой.

— І ўсе аргументы? — пытаюць яе.

— Яна спрамліва апускае вочы.

— Калі не ў Мінску, дык дзе-небудзь каля Мінска...

Падобныя «аргументы» імкнуліся прынесці і асобыя выпускнікі Беларускага дзяржаўнага ўніверсітэта.

— З Мінска я нікуды не паеду, — катарычна заявіла камісія студэнтка гістарычнага факультэта М. Фрадкіна.

— Чаму? — спыталі яе.

— У мяне тут родныя, муж.

— Што робіць ваш муж?

— Ён студэнт політэхнічнага інстытута. Пасля сканчэння яго абяцаець пакінуць у Мінску. — Дайце мне мой дыплом, — настойліва патрабавала Фрадкіна, — я сама знайду сабе работу.

Якой гнілой абыватальчыняй, мяшчанствам вее ад кожнага такога адказу.

Студэнтка гістарычнага факультэта Порзун таксама катарычна адмовілася ехаць з Мінска толькі таму, што ў яе жыве тут маці (дарэчы, яна выкладчыца асноў марксізма-ленінізма ў Мінскім інстытуте народнай гаспадаркі). Дадатковым «аргументам» яна выставіла тое, што ў Мінску хутка прыдзе яе муж, які нібыта павінен застацца тут працаваць.

Калі Порзун сталі даводзіць, што школы Мінска забяспечаны гісторыкамі, яна высакмерна заявіла:

— Не будзе работы — буду гуляць.

Выпускніца Мінскага інстытута зямных моваў Н. Паварчук таксама адмовілася ехаць на працу ў Палескую вобласць, наглядзіць на тое, што яе мужа (працуе ва ўпраўленні меліярацыі) Міністэрства сельскай гаспадаркі накіроўвае туды на працу. Відэць, Паварчук проста не жадае быць педагогам. Навошта-ж тады было паступаць у інстытут?

У заключэнне хочацца наставіць адно законнае пытанне: як людзі, якія ставяць свае вузка-асабістыя карысныя інтарэсы вышэй дзяржаўных, будуць выходзіць нашых слаўных дзяцей, прывіваць ім коммуністычную мараль?

С. СВІРЫДАЎ.

# Авалодаць музычнымі ведамі

У Мазыры закончыўся абласны семінар самадзейных кампазітараў Палесся.

За год, што прайшоў з часу правядзення рэспубліканскага семінара самадзейных кампазітараў, значна павялічыліся актыўнасць маладых таленавітых песняроў з народа, пашырыўся круг тэм у іх творчых.

Сярод тэмаў папярэдняга семінара, якія абмяркоўваліся на семінары, — песні, прысвечаныя абароне міру, песні аб нашай Радзіме, аб Маскве, аб мірнай стваральнай працы савецкага народа. Маладыя кампазітары ўсе часцей і часцей звяртаюцца за тэстамі для песен да вершаў П. Броўкі, М. Танка, Э. Агніцкага, А. Русака, А. Пракоф'ева, М. Ісакоўскага і інш.

Адна з асноўных акадэміі песень, якія напісаны самадзейнымі кампазітарамі Палесся, — сапраўды народныя вытокі іх мелодычнай мовы. Аднак у творах самадзейных кампазітараў яшчэ многа недасканаласця.

Адуваецца, часам, няўменне выбраць ідэю і мастацкі поўназначны тэкст. Напат пры добрай мелодычнай аснове песні з тэставымі патраўнямі тэрава сур'ёзна дараўноўца. Часта маладыя кампазітары не могуць раскрыць належны музычны і сродкамі цікавы тэкст. У выніку парушэння адзінаства музычнага і тэставога зместу скажаецца рытмічная пабудова верша і мелодычным яго ўвасабленні, і твор атрымаецца слабы, не жыццёвы.

Дасканалая папярэдняга праца маладога кампазітара над тэстам павялічвае забяспечвае поспех будучай песні.

У адносінах музыкі асноўныя недахопы песень самадзейных кампазітараў праяўляюцца ў адсутнасці прафесійнага ўмельства выказаць музычную думку ў найбольш лаканічнай і яркай форме. Гэта ўмельства дасягаецца ўпартай працай і штодзённай вучобай. Прафесійная беспадобнасць заўсёды прыводзіць да распылу і аслаблення мелодычных выразнасцяў, да ўключэння ў добрую мелодыю песні чужых інтанацый, якія скажаюць асноўную музычную думку.

Лепшымі творамі самадзейных кампазітараў Палесся ў вобласці з'яўляюцца песні «Пялы, наша песня, далёка» на словы П. Броўкі, дзіцячая песня «Белы статок» самадзейнага кампазітара Н. Мечыслаўскага (Петрыкаў), песні самадзейнага кампазітара Н. Ларкова (Петрыкаў) «Прытаніце Маскве» на словы Лунькова і «У падох ідем мы з песняй» на словы Я. Журбы, песня самадзейнага кампазітара Н. Боніслава «Сабраліся хлёробіцы» на словы Я. Барскага.

Д. ЛУКАС, кампазітар.

# Маскоўская хроніка

**ВЫСТАВКА РУМЫНСКАЯ ДЗІЯЧАЯ КНИГІ**

На вуліцы Горкага — адной з прыгажэйшых магістралей Масквы — у новым прыгожым шматпавярховым будынку знаходзіцца Дом дзіцячай кнігі. Тут размяшчаны чытальныя залы для дзяцей, музей і выстаўка дзіцячай кнігі, тут адбываюцца сустрэчы юных чытачоў з іх любімымі пісьмемнікамі, праводзіцца навукова-бібліяграфічная работа.

Нядаўна ў Доме дзіцячай кнігі адкрылася выстаўка румынскай дзіцячай кнігі. Выстаўка паказвае, якія вялікія клопаты правяляюцца ў народна-дэмакратычнай Румыніі аб выхаванні падрастаючага пакалення.

Выдавецтва ЦК Саюза працоўнай моладзі Румыніі штогод выпускае мільёны кніг для дзяцей і юнацтва. Нядаўна выйшла ў свет кніга А. Вайда «Маленькі патрыёт», прысвечаная вываленню Румыніі Савецкай Арміяй. Румынская рабочая партыя і народна-дэмакратычны ўрад прадставілі бухарэстскім дзецям цудоўны падак, які ў большыя часы належы каралеўскай сям'і. Цпер сотні дзяцей працоўных весела праводзяць там свой вольны час.

Румынскія дзеці атрымалі магчымасць азнаёміцца з невываральным багаццем рускай класічнай і савецкай літаратуры. Яны чытаюць творы Пушкіна, Гогаля, Талстога, Некрасава, Крылова, Горкага, Маякоўскага. Нема амаль ніводнай савецкай мастацкай кнігі, якая-б не была перакладзена і выдана ў Румыніі.

**ВЫСТАВКА У АКАДЭМІІ МАСТАЦТВА**

У Акадэміі мастацтва СССР адкрыта выстаўка твораў членаў Акадэміі мастацтва СССР за 1947—1953 гг. у фотарэпрадукцыях.

Тут прадстаўлена звыш 700 работ буй-

нейшых савецкіх мастакоў і скульптараў: С. Герасімава, Башкева, Мешкова, Федароўскага, Іагансона, А. Герасімава, Сакалова-Скаля, Качалоўскага, Томскага, Мухіна, Манізера, Кукрынскага.

На выстаўцы экспаніруюцца карціны Б. Вялічынска-Бірулі: «Прышла вясна», «Шышы асеінага вара» (1952 г.), «Зноў завіла вясна», «Сыры май», 15 работ, выкананых скульптарам З. Азгурам, сярод якіх скульптурныя партрэты беларускіх пісьмемнікаў: Я. Коласа, К. Крапіва, П. Броўкі, А. Куляшова, М. Танка, М. Лынькова, П. Глебкі, П. Панчанкі.

**ЗБОРНИК «РОДНАЯ ПАЭЗІЯ»**

Дзяржаўнае выдавецтва дзіцячай літаратуры (Масква) выпусіла ў серыі школьнай бібліятэкі для нурскіх школ зборнік «Родная паэзія».

Тэматыка зборніка ўключае вершы, створаныя лепшымі савецкімі паэтамі. У зборніку змяшчаны партрэты і кароткія біяграфіі аўтараў.

З беларускай паэзіі юны чытач пазнаёміцца па вершах Янкі Купалы «А хто там ідзе», «Будзь смелым», «Хлопчык і лётчык», «Падзяк народу», па вершах Якуба Коласа «Асады назад», «Радзіма, па творах Аркадыя Куляшова «Балада аб натхорх заложніках», «Млынар», «Комсамольскі білет» і інш.

«Радзіма мая» — так называецца зборнік аповядаў і вершаў для мастацкага чытання, які вышаў у выдавецтве «Маладая гвардыя».

З твораў беларускіх пісьмемнікаў у зборнік уключаны вершы Янкі Купалы, Якуба Коласа, Аркадыя Куляшова, Пятра Глебкі.

(Наш кар.) Масква.

# Па старонках абласных газет

**Новыя клубы**

З кожным годам шырыцца будаўніцтва культурна-асветных устаноў у заходніх абласных рэспублікі. Адкрываюцца новыя хаты-чытальні, бібліятэкі, клубы, радыёвузлы. Маладзечанская абласная газета «Сталінскі шлях» (№ 100 за 1953 г.) у карэспандэнцыі «На калгасных новобудовых» расказвае пра работу будаўнічых брыгад у калгасе Вілейскага раёна «Чырвоны сцяг», «Большэвік», імя Молатава. Значна павялічыўся будаўніцтва духавярхолага клуба ў сельгасарцелі «Чырвоны сцяг». На першым паверсе размясціцца добра абсталяваны радыёвузел і кіназала, на другім — бібліятэка з прасторнай чытальняй залай.

**Радыефікацыя калгаснай вёскі**

Баранавіцкая абласная газета «Чырвоная зямля» (№ 102 за 1953 г.) паведамляе, што ў Мірскім і Нясвіжскім раёнах аддасца вялікая ўвага радыефікацыі калгасаў. У сельгасарцелі імя Молатава пабудаваны радыёвузел. Радыефікаваны кожны дом у вёсцы Сіняўска Сялава. Радые праводзіцца і ў суседніх брыгадах.

«Праўленне калгаса «Радзіма» Нясвіжскага раёна, — піша газета, — адпусціла срэды на абсталяванне радыёвузла. У дама калгаснікаў устаноўлена 70 радыёапаратаў. У сельгасарцелі імя Леніна радыефікаваны 116 дамоў калгаснікаў».

**Добраўпарадкаванне раённага цэнтра**

За пастаўленні гады гарады і вёскі рэспублікі незалежна змяніліся. Навана адбудаваны дзвяні кварталы гарадоў, разбіты паркі, скверы. Гэта — клопаты партыі і Савецкага ўрада аб росце дабрабыту працоўных. «Гродзенская праўда» (№ 104 за 1953 г.) расказвае аб будаўніцтве ў раённым цэнтры Берастовічы.

«У 1952 годзе, — піша газета, — узведзены будыны сярэдняй школы, райкома партыі, жылныя дамы і інш. У гэтым годзе закончана будаўніцтва кінатэатра. На цэнтравальнай вуліцы разбіты парк, пасаджаны многа дэкаратыўных дрэў, а таксама кветкаў».

**Адпачынак працоўных**

На розных курортах краіны адпачываюць працоўныя Беларусі. Абласная газета «Мінская праўда» (№ 107 за 1953 г.) расказвае, дзе адпачываюць рабочыя, інжынерна-тэхнічныя работнікі і служачыя прадрэспубліканскага Барысава:

«Паліроўшчыца тав. Ашпава правяла свой адпачынак у Сочы, кантрольны майстар тав. Голубева — у санаторыі Парну (Эстонія), гравер тав. Дакука — у Алушты, майстар драваапрацоўчага камбіната «Комітэр» тав. Смалкоў — у Бабруйскім санаторыі імя Леніна».

**Актыўнасць чытачоў**

У Смільвіцкім сельгасгаспадарчым тэхнікуме добра працуе бібліятэка, якая налічвае каля 14 тысяч тамоў. Значна ўзраста актыўнасць чытачоў. Студэнт І-га курса Дрыго прачытаў за год 70 кніг. Актыўнымі чытачамі з'яўляюцца студэнты Самуценка, Суворова, Парфіяноўч, Караневіч.

Чытачы бібліятэкі асабліва цікавіліся навуковай сельгасгаспадарчай літаратурай. Вядзецца падрыхтоўка да канферэнцыі чытачоў па раману Г. Нікалаевай «Жніво».

Л. АЗЕМША, Н. КОРЗУН.